Kuntaliitto
Kommunförbundet

Päivi Koivuranta

Lausunto

2.3.2018

Dnro 117/03/2018

Sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamo
kirjaamo@stm.fi

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö STM133:00/2017

Arviomuistio terveydenhuoltolain muutoksesta ja leikkaustoiminnan kriteereistä

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää Kuntaliitolta lausuntoa arviomuistiosta, joka sisältää luonnoksen terveydenhuoltolain muutokseksi ja kiireettömän leikkaustoiminnan kriteereiksi.

Terveydenhuoltolain päivystystä ja erikoissairaanhoidon keskittämistä koskevat uudet säädökset tulivat voimaan vuoden 2017 alussa ja niiden toimeenpano on tapahtunut siirtymäajan jälkeen vuoden 2018 alusta alkaen. Leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävä leikkaustoiminta oli määrä keskittää kokonaisuudessaan niihin sairaaloihin, joissa toimii ympärivuorokautinen yhteispäivystys, eli nykyisiin keskussairaaloihin.

Nyt lausunnolla olevassa arviomuistiossa ehdotetaan kuitenkin poikkeussäädöstä leikkaustoiminnan keskittämiseen siten, että leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävää leikkaustoimintaa voitaisiin tietyin ehdoin harjoittaa myös sairaaloissa joissa ei ole ympärivuorokautista yhteispäivystystä.

Muistiossa ehdotetaan terveydenhuoltolakiin uutta pykälää (45 a §), joka mahdollistaisi leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävien toimenpiteiden suorittamisen sairaanhoitopiirin toimintayksikössä, jossa ei ole väestölle avointa ympärivuorokautista yhteispäivystystä. Edellytyksenä olisi, että toiminnasta on sovittu erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa ja että yksikkö täyttää erikseen asetuksella säädettävät vaatimukset, joilla varmistetaan mm. potilasturvallisuus ja komplikaatioiden hoito. Poikkeussäädöksen ansiosta myös yksityissektorilta hankitut ostopalvelut voisivat jatkua, mikäli asetuksessa säädettävät ehdot täyttyisivät.

Perusteluna on, että joissakin yliopistosairaanhoitopiireissä osa operatiivisesta toiminnasta toteutuu sairaaloissa, joissa ei ole väestölle avointa yhteispäivystystä. Niissä on kuitenkin järjestetty leikattujen potilaiden päivystys ja nämä sairaalat sijaitsevat lähellä pääsairaalaa.

Toisena perusteluna on, että sairaanhoitopiireillä on sopimuksia mm. leikkausten hankinnasta ostopalveluna tai palvelusetelitoimintana yksityiseltä sektorilta, mutta sopimukset voivat olla ristiriidassa uuden lainsäädännön kanssa. Niiden jälkikäteistä muuttamista pidetään kuitenkin omaisuuden suojan kannalta ongelmallisena. Yksityissektorilta hankitaan pääosin polikliinisiä tai päiväkirurgisia toimenpiteitä ja suurin volyymi toteutetaan yliopistosairaalapaikkakunnilla.

Asetukseen kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä (17 a §), jossa säädettäisiin päivystysvalmiudesta ilman yhteispäivystystä tehtävässä leikkaustoiminnassa. Pykälässä määriteltäisiin leikkaavan paikallisen sairaalayksikön valmiudet ja toiminta potilaan seurannassa heräämövaiheessa, sairaalaseurannassa ja kotiutuksessa. Lisäksi leikkaavan yksikön tulisi sijaita siten, että potilas voidaan tarvittaessa ensihoidon kuljetuksella siirtää 30 minuutin kuluessa leikkaavasta yksiköstä laajan päivystyksen sairaalaan leikkaussaliin taikka teho-osastolle. Edelleen todetaan, että leikkaavan yksikön tulee täyttää erikoissairaanhoidon työnjaosta annetun asetuksen 7 §:n vaatimukset.

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14
00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki

Puhelin 09 7711
Telefax 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
www.kunnat.net

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14
00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors

Telefon 09 7711
Telefax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi
www.kommunerna.net

Lakiin esitetty vaatimus, että poikkeussäädöksen mukaisesta leikkaustoiminnasta on sovittava/otettava huomioon erityisvastuualueen järjestämissopimuksessa, on kannatettava, koska se selkiyttää yksityisten toimijoiden asemaa suhteessa sairaanhoitopiireihin. Sama vaikutus on asetuksen muutoksella, kun siinä edellytetään sopimusta ilman yhteispäivystystä leikkaavan yksikön tukisairaalasta. Asetuksessa todetaan myös yksiselitteisesti laatua ja potilasturvallisuuta koskevat vaatimukset samoiksi yksityisellä ja julkisella sektorilla.

Kuntaliitto pitää yllättävänä, että vastikään täytäntöön pantuja säädöksiä pidetään tarpeellisena muuttaa. Muistiossa esitetyt perustelut ovat seikkoja, joiden olisi pitänyt olla tiedossa jo aikaisemmin tai tulla tietoon viimeistään nyt sovellettavien säädösten lausuntokierroksen yhteydessä.

Perusteluista ei käy ilmi, kuinka paljon yliopistosairaanhoitopiireillä on toimintaa pääsairaaloiden ulkopuolella ja miten päivystys on näissä toimipisteissä nykyisin järjestetty. Ei ole myöskään arvioitu, voisiko säädöksen ansiosta jokin sairaanhoitopiiri vielä palauttaa leikkaustoimintaa nykylain perusteella lakkautettuihin toimipisteisiinsä ja saada käyttöönsä omia leikkaussalejaan. Perusteluissa ei ole myöskään esitetty arviota siitä, millainen on sairaanhoitopiirien ostopalveluina taikka asiakasseteliä käyttäen hankkiman toiminnan volyymi ja merkitys kansalaisten hoidon saannin kannalta.

Esitys tukisairaalasta sopimisesta on sinänsä kannatettava, mutta tuo selkeästi esiin sen, että yksityinen toiminta tukeutuu päivystystilanteissa julkiseen toimintaan ja sen resursseihin. Miten tukisairaalan mahdollinen lisääntynyt valmiuden ylläpito kompensoidaan tukisairaalaa ylläpitävälle taholle? Julkiseen toimintaan tukeutuminen on syytä huomioida myös jatkossa mm. kustannusten osalta, kun pyrkimyksenä on yksityisen toiminnan lisääminen ja yksityisen ja julkisen toiminnan saaminen tasaveroiseen kilpailuasemaan.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveysasiat

Sami Uotinen
johtava lakimies